

1981/82:128

Torsdagen den 22 april em.

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

14 § Myndighetsorganisationen inom energiområdet (forts.)

Fortsattes överläggningen om näringsutskottets betänkande 1981/82:28.

Anf. 75 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Fullföljande av den energipolitik som riksdagen lade fast våren 1981 är av största betydelse bl. a. för att stärka Sveriges ekonomi och förbättra sysselsättningen. Att spara och ersätta olja är vår allra bästa "exportmarknad", och den har vi på hemmaplan.

Ur denna synpunkt är det väsentligt att energiverket får börja sitt arbete enligt riksdagens tidigare beslut, den första 1 juli 1982. Det är anmärkningsvärt att socialdemokraterna, som självfallet är mycket medvetna om hur viktigt detta är, ändå föreslår senareläggande med ett år.

Jag har försökt att hitta några rationella motiv för deras yrkande, men det är sannerligen inte lätt. Organisationen är väl förberedd. Lokaler för övergångsmässig lokalisering finns tillgängliga. Tjänster är utannonserade. Det finns i dag många sökande till tjänsterna. Det finns alltså alla och goda förutsättningar för att arbetet skall kunna starta upp den 1 juli 1982.

Socialdemokraternas invändningar mot organisationen är i huvudsak att oljeersättningsfonden placeras utanför energiverket. Jag vill inte frånkänna socialdemokraternas argumentering på den punkten ett visst värde, men med det nära samarbete som förutsätts mellan energiverket och fonden blir det ändå mycket marginellt. Det finns också ett stort värde i den friare placering som fonden får i regeringsförslaget.

Jag är något överraskad över Lennart Bloms argumentering att oljeersättningsfonden borde ligga inne i energiverket. Jag minns mycket väl hur man just från det hållet drev den modell som nu återfinns i regeringsförslaget, det vill säga man ville ha oljeersättningsfonden utanför energiverket. Detta var innan energipropositionen skrevs färdigt.

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

Summeringen måste bli att socialdemokraterna med inga eller marginella sakargument är beredda att allvarligt försvåra genomförandet av den viktiga energipolitik som vi i huvudsak har varit överens om. Är det eventuella majoritetsförskjutningar och skifte vid regeringsmakten som hägrar och gör att sakfrågorna skjuts åt sidan? Vi gör nog alla rätt i att inte sälja skinnet förrän björnen är skjuten. Det vore bra om socialdemokraterna ville uppträda som ett ansvarigt oppositionsparti och avstå från att genom taktiskt spel försöka eller riskera att allvarligt skada svensk energipolitik.

Moderaterna har tidigare visat ungefär samma lättsinne som socialdemokraterna och i näst intill utpressningens form drivit lokaliseringen till Stockholm för att snabbt få ett fungerande energiverk. Jag vill ändå hålla moderaterna räkning för att de i sista vändan har besinnat sitt ansvar och satt saken och verksamheten före lokaliseringsfrågan.

Socialdemokraternas och moderaternas taktik att knyta behandlingen av energiverkets organisation m. m. till det slutliga lokaliseringsbeslutet har klart bevisat ett mycket välkänt faktum, att det bara finns ett decentralistiskt parti i riksdagen, nämligen centern. Det är därför knappast något anmärkningsvärt att centern och folkpartiet har olika mening i lokaliseringsfrågan. Det finns tydligt angivet i budgetpropositionen att regeringens avsikt har varit att via decentraliseringsdelegationen komma med en paketylösning när det gäller energiverket m. fl. myndigheters lokalisering. Det har inte funnits beslutsunderlag för detta, men det är på väg.

Som enskilt ärende – lokalisering av energiverket – finns det i och för sig ett tillfredsställande beslutsunderlag. Därför har centern i utskottet ställt upp på att avgöra lokaliseringen redan nu för att inte riskera ett senareläggande av energiverkets start, som vi bedömer skulle vara förödande för energipolitiken.

Jag kan inte låta bli att notera de skiftande åsikter som socialdemokraterna har om det beslutsunderlag som behövs för att besluta om lokalisering. Det beslut som fattades våren 1979 om transportrådets lokalisering togs utan några som helst förslag från regeringen. Det står i betänkandet att man hade erfarit att avsikten var att lokalisera verket till Stockholm. Utifrån vad man hade erfarit beslutade riksdagen mot en reservation av centern att transportrådet skulle lokaliseras till Stockholm. Centern föreslog Östersund.

Det tycks vara så att det för centraliserande beslut inte behövs någon utredning, men om man inte får centralisera, då kan man inte få nog med utredningar.

Det finns flera orter som är lämpliga för lokalisering av energiverket. Detta har också organisationskommittén konstaterat. Centerns utgångspunkt är att ny statlig verksamhet enligt tidigare riksdagsbeslut bör lokaliseras utanför Stockholm. De tre energimyndigheterna blir helt nya organisationer, och den verksamhet som de skall svara för är delvis ny. Följaktligen bör de lokaliseras utanför Stockholm.

Ett flertal orter kan – som tidigare sagts – komma i fråga som lämpliga för lokalisering av energimyndigheterna. Vid en samlad bedömning ter sig

emellertid de skäl som talar för Nyköping väga tyngre än de som kan åberopas för någon annan ort.

Vad gäller regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska omständigheter bör erinras om det uttalande som riksdagen gjorde i samband med sitt beslut år 1975 om indragning av Södermanlands flygflottilj, F 11 (prop. 1975:75, FöU 1975:14, rskr 1975:172). Riksdagen förutsatte att regeringen uppmärksamst skulle följa sysselsättningsutvecklingen inom regionen och med all kraft ta itu med de problem som uppkom genom att flottiljen lades ned. Beaktas bör också ett yttrande av arbetsmarknadsutskottet hösten 1980 (AU 1980/81:4 y). Därav framgår att man enligt den prognos som förelåg räknade med en negativ befolkningsutveckling i Nyköping fram till år 1985. Arbetsmarknadsutskottet pekade på "en sådan icke beaktad faktor när det gäller utvecklingen på sysselsättningsområdet som SSAB:s svårigheter". Härav kunde enligt utskottet följa "en markant negativ effekt för arbetsmarknaden i Nyköpingsregionen". Vidare bör noteras, att Studsvik Energiteknik AB har sina anläggningar inom Nyköpings kommun. Studsvik är statens samlade resurs för energitekniskt forsknings- och utvecklingsarbete (prop. 1981/82:115). Dess bibliotek, vars verksamhet till väsentlig del betalas av staten, är centralt specialbibliotek för energiteknik. Nyköping ligger vidare på rimligt avstånd från två universitetsorter, Stockholm och Linköping. Kommunikationerna är goda. Tåg i vardera riktningen går arbetsdagar varannan timme under dagtid. Restiden till såväl Stockholm som Linköping är drygt en timme. Vidare finns utmärkta vägförbindelser samt civilflyg. I samband med nedläggningen av F 11 friställdes såväl arbetslokaler som bostäder. Även om dessa inte direkt kan utnyttjas vid energimyndigheternas etablering bedöms de komma att underlätta denna och minska kostnaderna för den. För centerns del är det en självklar utgångspunkt att i detta fall lokalisering till en annan ort än Stockholm bör övervägas i första hand. En genomgripande omorganisation av det slag som nu är aktuell är just ett sådant tillfälle då förvaltningsverksamhetens geografiska förläggning kan och bör omprövas. Organisationskommitténs förord för Stockholm som lokaliseringsort baseras väsentligen på kortsiktiga överväganden, som dessutom ter sig omotiverat pessimistiska.

Avgörande måste givetvis vara att den nya myndigheten får en på lång sikt lämplig placering. De ofrånkomliga svårigheterna i samband med en utlokalisering kan kraftigt reduceras genom lämpligt val av förläggningsort och förnuftiga övergångsåtgärder. De förslag som har förts fram från centerhåll inom utskottet om att de tre energimyndigheterna skall lokaliseras till Nyköping ter sig i alla avseenden välmotiverade. De representerar en ändamålsenlig avvägning mellan de olika hänsyn – å ena sidan regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska, å andra sidan i vid mening förvaltningsorganisatoriska – som måste tas i ett fall som detta.

Herr talman! Det är av största vikt att energiverket får påbörja sitt arbete den 1 juli 1982, och det finns i dag ett beslutsunderlag som gör det fullt möjligt för riksdagen att fatta beslut även i lokaliseringsfrågan. Därför yrkar jag

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982

Myndighetsorganisationen inom energiområdet

Torsdagen den
22 april 1982

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

bifall till utskottets hemställan under mom. 1 och 3 samt till reservation nr 3.

I detta anförande instämde Tage Sundkvist och Larz Johansson (båda c).

Anf. 76 LENNART BLOM (m) replik:

Herr talman! Jag vill i en replik till herr Franzén notera att denne är föga flexibel. Om han nu i sitt inlägg råkat skriva orden "lättsinne" och "utpressning", behöver han ju inte nödvändigtvis också läsa upp dem. Det finns ju ingen täckning för dem vare sig vad gäller mitt anförande eller vad gäller de faktiska förhållandena.

Det är inget tvivel om att centern anser sig vara det enda decentralistiska partiet. Det gick också bra ganska länge för centern att lova små och fina elektronikindustrier på mindre orter över hela landet, men nu har verkligheten och väljarna genomskådat detta. En central förvaltning skall ligga centralt. Decentralisering innebär enligt moderata samlingspartiets uppfattning att arbetsuppgifter i möjligaste mån skall flyttas ut. Men för energiverkets del är det alldeles uppenbart att det är ett osedvanligt illa valt exempel, om man vill decentralisera statsförvaltningen genom att flytta ut enskilda verk. Det finns dessutom faktiskt ett underlag för en lokalisering till Stockholm i det aktuella fallet. Det är utrett och klart. Nyköping är ett av 22 alternativ, lika ofullständigt utrett som flertalet av de övriga.

Jag får också, herr talman, i anslutning till vad herr Franzén här sagt konstatera att min kritik mot att oljeersättningsfonden görs till ett separat verk faktiskt var mild. Jag har dock svårt att förstå att det är rationellt att ha ett särskilt verk med 15 anställda, när dettas verksamhet ligger så nära ett annat verk som här är fallet. Men jag har accepterat den uppläggningsen, och verket kommer nu att börja sitt arbete.

Jag vill avslutningsvis säga att jag inte tänker nappa på herr Franzéns inbjudan till en energipolitisk diskussion.

Anf. 77 INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Jag satt under herr Franzéns anförande och funderade litet grand över vad som kan få en i vanliga fall rätt sansad man att uttrycka sig så som han gjorde. Det var förvånansvärt. Han måste känna sig mycket pressad. Han sade att vi på den socialdemokratiska sidan inte har några som helst skäl för att skjuta upp igångsättandet av energiverkets arbete. Vi skulle bara vilja förhindra att en vettig energipolitik äntligen kommer i gång.

Det förs alltså f. n. ingen energipolitik, och i bästa fall kommer den i gång den 1 juli i år. Ivar Franzén är dessutom företrädare för ett parti som mer än något annat just har försuttit möjligheten att få i gång en vettig energipolitik, i betydelsen av att få fart på de alternativa energikällorna. Ändå far han ut och förklarar att det bara är centern som är realistiskt och regionalpolitiskt tänkande.

Vi har föreslagit att oljeersättningsfonden skall få mera pengar. Vi uttalar att den t. v. kan arbeta under industriverket och att den kan få mera pengar till förfogande för att göra det bättre än vad regeringen föreslår – det är halvdant. Vi vill också att energipolitiken i fortsättningen sköts av de myndigheter som i dag klarar den relativt vettigt. Acceptera att ni har kommit litet snett, genomför en utredning och lägg sedan fram förslag!

Sedan försöker Ivar Franzén här tala vackert för Nyköping. Jag tror att Nyköping är värt ett bättre öde än att bli lokaliseringssort för det tre energimyndigheterna därför att Ivar Franzén och ett par centerpartister till i näringsutskottet tycker så. Det bör vara en skyldighet för regeringen att redovisa vaför man vill lokalisera myndigheterna till Nyköping, eller vilken ort man nu stannar för. Jag har i sak ingenting att invända mot Nyköping, men beslut får inte fattas på detta lättfärdiga sätt.

Ivar Franzén säger att det är viktigt att det nu fattas beslut om placeringen, så att energiverket kan börja arbeta. Varför kommer då inte regeringen med ett förslag, om den också anser det? I propositionen sägs ju att regeringen skall komma med förslag i vår. Det har inte regeringen orkat med. Den måtte inte anse det vara lika viktigt som Ivar Franzén.

Jag tolkar Ivar Franzéns inlägg så, att han i detta sammanhang är mycket uppskärnad därför att han inte får som han vill. Jag trodde faktiskt att Ivar Franzén var mera realistisk och saklig än vad detta inlägg visade.

Anf. 78 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Jag hade inte väntat mig ett direkt instämmande från Lennart Blom när det gäller uttrycken "lättsinne" och "på gränsen till utpressning", men det ligger ändå en hel del i dessa uttryck.

Jag tror att både Lennart Blom och Ingvar Svanberg är helt överens med mig om följande. Om man nu, när vi har en väl förberedd organisation och tillsättande av tjänster m. m. pågår, skulle göra ett avbrott och personalen och alla andra berörda i ett år skulle få arbeta i ovisshet, skulle det på ett mycket påtagligt sätt försvåra det viktiga arbete som vi förväntar oss av energiverket. Om vi skall vara ärliga mot varandra, är vi säkert överens om att det är av väsentlig betydelse att energiverkets arbete nu kommer i gång. Lennart Blom instämde i sitt anförande faktiskt i detta.

Som jag sade i mitt anförande har jag inte uppfattat att Ingvar Svanberg och socialdemokraterna har haft någon annan saklig invändning mot ett väl genomarbetat organisationsförslag än att oljeersättningsfonden ligger utanför energiverket men skall samarbeta nära med detta. Det är av marginell betydelse, men jag har varit frikostig nog att tillerkänna det ett visst värde.

Jag kan inte annat än upprepa vad jag tidigare sade om de olika sätten att värdera beslutsunderlag. Transportrådet – en helt ny verksamhet – kunde riksdagen fatta beslut om med hänvisning till någonting som man erfarit, utan en enda rad från regeringen. Trots att det var fråga om en ny verksamhet, då lokalisering ingående skall prövas, behövdes det inget förslag från regering-

en. I dag har vi massor av underlag, en väl utredd organisation osv., men då går det inte för sig att fatta beslut.

Jag vill påpeka att om såväl socialdemokrater som moderater hade accepterat den arbetsgång som regeringen föreslog, hade vi här i kammaren kunnat fatta ett beslut om energimyndigheterna för mer än en månad sedan. Vi hade då vunnit värdefull tid. Jag försökte på olika sätt precisera en tidsplan för när denna proposition om lokaliseringen av energiverk m. fl. myndigheter skulle läggas fram. Det accepterades inte, utan man skulle absolut knyta ihop organisations- och lokaliseringsbeslut. Det är orsaken till att vi i dag har en viss tidspress.

Anf. 79 LENNART BLOM (m) replik:

Herr talman! Får jag i anslutning till vad herr Franzén senast sade bara konstatera följande. Det kan inte vara den omständigheten att vi ansåg det vara så viktigt att lokaliseringsfrågan löstes som gör att regeringen inte lyckas bestämma sig för vilket förslag som den skall lägga fram.

Anf. 80 IVAR FRANZÉN (c) replik:

Herr talman! Avsikten har faktiskt – det kan man läsa innantill – varit att det skulle bli ett lokaliseringspaket. Genom ett arbete som utförts i decentraliseringsdelegationen skulle man här komma fram till att ett flertal myndigheters lokalisering kunde behandlas samtidigt. Och jag sade i mitt anförande att det var detta beslutsunderlag som inte var komplett. Det är förståeligt att det blir så, när man skall greppa ett antal frågor.

Jag upprepar att om man hade följt den linje som finns anvisad i regeringens proposition – och som nu de facto följs, om socialdemokraterna får majoritet vid mom. 2 – hade detta beslut lika väl kunnat fattas för en eller en och en halv månad sedan. Därmed hade vi fått bättre ro och mera tid att komma i gång ännu effektivare den 1 juli 1982.

Anf. 81 INGVAR SVANBERG (s) replik:

Herr talman! Det är ganska häpnadsväckande när Ivar Franzén påstår att det är vi som har fördröjt det hela. Jag vill påminna Ivar Franzén om att det var han och hans partikamrater plus ett annat parti som orsakade tre bordläggningar av detta ärende, för att regeringen skulle kunna fatta beslut – ett beslut som regeringen var oförmögen att fatta. Nu skulle det plötsligt vara socialdemokrater och moderater som står för att ärendet har fördröjts. Det får vara någon måtta på fantasin.

Andre vice talmannen anmälde att Ivar Franzén anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 82 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Energipolitiken består av många delar. Dagens diskussion och beslut gäller bara en del, dvs. frågan om myndighetsorganisationen på energiområdet. Det finns ingen anledning att här gå in på andra delar av

energipolitiken. De frågorna får vi, som Ingvar Svanberg nämnde i sitt anförande, tillfälle att återkomma till redan under våren.

Vad frågan nu gäller, herr talman, är i första hand om vi skall få till stånd en fungerande myndighetsorganisation på energisidan redan i år. Utskottsmajoriteten – liksom regeringen – har uttalat sig för detta. Vi har funnit att det är angeläget att ett sådant beslut fattas nu. En myndighetsorganisation behövs snarast, inte minst för att ta hand om och tillsammans med kommunerna bearbeta de kommunala energiplaner som kommunerna skall fatta beslut om före utgången av juni. Den kommunala energiplaneringen ingår som ett väsentligt led i ansträngningarna att minska oljeberoendet och förbereda en framtida kärnkraftsavveckling.

I dag bedrivs huvuddelen av den verksamhet som energiverket skall ta ansvar för inom olika enheter, förlagda till Stockholm. Men förberedelserna för att upprätta myndigheterna är väl i gång. De aktuella tjänsterna har utlysts, och ansökningstiden har utgått. Lokaler för verksamheten finns reserverade, och inflyttning kan ske så snart som beslut föreligger.

Att därför nu, som socialdemokraterna yrkar, uppskjuta inrättandet av energimyndigheterna skulle vålla skada för arbetet med att påskynda minskningen av vårt oljeberoende och förberedelserna för en framtida avveckling av kärnkraften.

För de människor som i dag arbetar inom energioorganisationerna och som har sökt de utlysta tjänsterna skulle ett uppskjutande av beslutet om energimyndigheterna vålla problem och försvåra för framtiden.

Jag vill därför, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan under punkt 1, vilket innebär att vi nu fattar beslut om att från den 1 juli i år inrätta dessa myndigheter.

Beträffande oljeersättningsfonden finns det, genom de förslag som nu ligger beträffande organisationen, skäl som talar både för och mot ett inlemmande i energiverket. Jag tycker inte att det är någon betydande fråga. Oljeersättningsfonden har verkat i drygt ett år som självständig enhet. Skälen för dess självständiga ställning, som drogs upp i trepartiregeringens energiproposition förra året, var att man önskade en affärsmässig handläggning av ärendena.

Jag kan nämna att det på basis av erfarenheterna från fonden nyligen hölls en överläggning med företrädare för näringslivet. En av dess företrädare sade då, att han tyckte att hans företag hade blivit njuget behandlat av oljeersättningsfonden när man hade ansökt om medel. Han hade funnit att andra företag med likartade ansökningar hade fått sig medel tilldelade på mera fördelaktiga villkor. Han tyckte, att detta tydde på att det inte skedde en likformig hantering av ärendena. Jag kan försäkra att vi som vid det tillfället företrädde oljeersättningsfonden var mycket tillfreds med hans uttalande. Vi hade nämligen uppfattat att syftet med fondens självständiga ställning var just att fonden inte såsom en myndighet skulle hantera alla ansökningar på ett likartat sätt, utan att man skulle använda de medel som stod till fondens förfogande för att med en så liten stödsats som möjligt åstadkomma största möjliga oljeersättning. Jag frågade affärsmannen, om

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982

Myndighetsorganisationen inom energiområdet

Torsdagen den
22 april 1982

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

det ringa stödet från oljeersättningsfonden hade resulterat i att företagets investeringar för oljeersättning inte hade kommit till stånd. Han svarade att man i företaget hade ansett det riktigt att göra investeringarna ändå, för det var trots allt lönsamt att de kom till stånd.

Det är precis på det sättet som oljeersättningsfonden enligt min uppfattning skall verka, dvs. som ett organ som med ett minimum av egen stödinsats försöker åstadkomma största möjliga investeringar som syftar till att minska oljeberoendet. Det bör här i princip finnas en skillnad mellan en myndighets och en fonds sätt att arbeta. Det tycker jag är motivet för att ha fonden som en skild verksamhet. För detta talar också att man i styrelsen för en fond kan ha personer av annan karaktär än de som kommer att sitta i styrelsen för energiverket. Man kan till fondens styrelse knyta mer av ekonomisk, teknisk och näringslivserfarenhet på detta sätt, än som blir naturligt när det gäller styrelsen för ett energiverk. Men jag tycker som sagt inte att detta är någon alltför betydelsefull fråga, med den föreslagna organisationen för oljeersättningsfonden.

Beträffande myndigheternas placering vill jag först säga, att det är uppenbart att de inledningsvis måste förläggas till Stockholm. Om var den permanenta placeringen bör bli kan meningarna självfallet vara delade. Att man i den här frågan har olika uppfattningar hänger bl. a. samman med den vikt som man vill fästa vid den energipolitiska resp. den regionalpolitiska aspekten. För en permanent placering i Stockholm talar i första hand att det i sak inte är fråga om inrättandet av några nya myndigheter. Det är mera så, att stora delar av den verksamhet som bedrivs skall sammansmältas i energiverket. Verksamheten finns redan, och den bedrivs i väsentliga avseenden i olika organ i Stockholm. De människor som berörs av den nya organisationen är alltså bosatta här. De har sina familjer och sina hem här, och Stockholm är deras hembygd. Att tvinga dem att flytta – med alla de problem det innebär när det gäller att hitta nya bostäder och likvärdiga arbeten åt medföljande män och hustrur, att vänja barnen till nya skolor, osv. – framstår för mig såsom oriktigt, om inte i sak mycket starka skäl talar för det.

Skulle man besluta om en utflyttning, skulle man riskera att kvalificerade krafter lämnar energiorganisationen, vilket vore till nackdel för möjligheterna att bedriva en stark energipolitik. Till detta kommer att det särskilt under det inledande skedet finns behov av nära kontakter mellan energimyndigheterna och de centrala politiska instanserna i Stockholm. Den kontakten skulle sannolikt skadas, om man fattade beslut om en utflyttning av verket. Detta hindrar inte att man från regionalpolitiska synpunkter och på helt oklanderliga grunder kan vilja finna en annan placering för energimyndigheterna.

Jag vill emellertid av energipolitiska skäl yrka bifall till reservation 2 p. 2, dvs. jag förordar Stockholm för permanent placering av energimyndigheterna.

Jag gör det, herr talman, med utgångspunkt också från mitt intresse för och min uppfattning om decentralisering. Det är enligt min mening värdefullt för alla, och inte minst för dem som kommer från orter utanför Stockholm, att de

centrala myndigheterna är placerade här. Samtidigt innebär detta att man måste kunna ställa krav på Stockholm, på att Stockholm skall ordna sina kommunikationer på ett sådant sätt att det är lätt att komma hit och att komma härifrån. Jag tycker därför att t. ex. det beslut som fattades om utflyttning av inrikesflyget från Bromma var ett mycket olyckligt beslut för de människor som har behov av att snabbt kunna nå den centralort som Stockholm är och skall utgöra.

För mig innebär verklig decentralisering att man flyttar beslutanderätten från de centrala instanserna till organisationer och myndigheter som ligger närmare människorna, t. ex. kommunala organ. Det innebär, att man också accepterar att lokala bedömningar kan leda till något olika beslut i likartade frågor. Det är detta som i grunden är syftet med en decentralisering – inte att flytta ut centrala myndigheter utan att föra besluten närmare människorna.

Med det, herr talman, vill jag vid mom. 1 yrka bifall till utskottets hemställan och vid mom. 2 till reservation 2.

Anf. 83 HOLGER BERGMAN (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater från Sörmland har i motioner, interpellationer, frågor och uppvaktningar hävdat att regeringen skall genomföra riksdagens beslut att kompensera Nyköpings kommun för de arbetstillfällena som förlorades vid F 11:s nedläggning.

Flera statsråd i skilda regeringar har betonat att de med all kraft skall verka för att sådan kompensation kommer till stånd.

Under den tid som förflutit sedan den 15 maj 1975, då riksdagen fattade beslut om nedläggning av F 11, har några objekt varit aktuella som skulle kunna lokaliseras till Nyköping, nu senast den civila pilotutbildningen.

Den arbetsgrupp som tillsattes 1975 för att följa arbetsmarknaden i Nyköping ledde inte till några konkreta resultat.

Resultatet av F 11:s nedläggning märks klart i en svag arbetsmarknad, som fått till följd en kraftig arbetspendling och ett minskat invånarantal i Nyköpings centralort.

Ambitionen bör vara att på sikt minska den utpendling som äger rum från Nyköpings och Oxelösunds kommuner till exempelvis Stockholmsregionen och Norrköping. Den totala utpendlingen till andra kommuner i och utom länet omfattar i dagsläget nästan 5 000 människor. Nettopendlingen uppgår till ca 3 500. På sikt behöver vi således 3 000–5 000 nya arbetstillfällen i Nyköpings och Oxelösunds kommuner.

Riksdagen står nu inför beslutet att inrätta en ny myndighet inom energiområdet.

Inte bara regionalpolitiska argument kan anföras för att lokalisera energimyndigheten till Nyköping.

Nyköping är en bra lokaliseringsort för energimyndigheterna, med fin miljö och på pendelavstånd från Stockholm.

Nyköping har stor kompetens på energiområdet genom Studsvik Energiteknik AB inom kommungränserna.

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

Nyköpings kommun ställer upp för energimyndigheterna när det gäller arbetslokaler, hostäder och kommunal service.

Nu har det unika inträffat att regeringen i proposition 1981/82:100 bil. 17 föreslagit att energimyndigheten inrättas från den 1 juli 1982 men inte föreslagit någon lokaliseringsort för myndigheten. Därom har inte regeringen kunnat enas.

I stället har det ena av regeringspartierna i en reservation i näringsutskottet med stöd av moderaterna föreslagit lokalisering till Stockholm och det andra partiet i en annan reservation föreslagit lokalisering till Nyköping.

Vi socialdemokrater i Sörmland delar helt den uppfattning som refereras i näringsutskottets betänkande 1981/82:28 att de skäl som talar för Nyköping vid en samlad bedömning ter sig tyngre än skälen för någon annan ort.

Jag instämmer i den kritik som näringsutskottet i föreliggande betänkande givit uttryck åt, nämligen att regeringens åtgärd att med lokaliseringsfrågan olöst förbereda övergång till den nya myndighetsorganisationen är anmärkningsvärd.

Socialdemokraterna från Sörmland kommer därför i den kommande omröstningen mellan reservationerna 2 och 3 i kontrapositionsvoteringen att lägga ned sina röster, för att sedan i huvudvoteringen rösta för utskottets förslag.

Detta innebär att vi aktivt kommer att verka för att en kommande regering snabbt prövar frågan om lokaliseringsort för energimyndigheten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och i övrigt till utskottets förslag om lokalisering av energimyndigheten.

I detta anförande instämde Göran Persson och Anita Persson (båda s).

Anf. 84 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Organisationskommittén för statens energiverk, OKE, m. fl. organ inom energiområdet, hävdade att de krav på lokaliseringsorten som måste ställas för att verksamheten på lång sikt skulle kunna drivas effektivt utanför Stockholm i godtagbar grad bara kunde uppfyllas av Göteborg, Uppsala, Malmö/Lund och Linköping. Även om kommittén förordade Stockholm som lokaliseringsort, anser jag att det av regionalpolitiska skäl är otänkbart.

Riksdagen har vid upprepade tillfällen uttalat att ny statlig verksamhet inte bör placeras i Stockholmsregionen, som har uppenbara problem med att klara den tillväxt som redan är för handen. I sammanhanget vill jag bara notera att Stockholmsregionen har över 60 000 sysselsatta inom central förvaltning, dvs. 80 % av dessa. Motsvarande tal är för Göteborg 350 sysselsatta, resp. 0,5 %. Mellan 1970 och 1976 ökade sysselsättningen för ifrågakategorier inom Stockholmsregionen med 10 000 personer men i Göteborgsregionen med bara 60 personer, detta trots att ca 6 000 statliga sysselsättningsstillfällen flyttades ut från Stockholmsregionen under samma period. Inte minst av dessa skäl anser jag att energiverket bör lokaliseras till Göteborg.

Ett annat skäl är att forskning med mycket stor bredd inom energiområdet bedrivs vid Chalmers tekniska högskola, där ett energitekniskt centrum, benämnt ETC, inrättades redan 1974.

Vid Chalmers verkar ETC som ett sammanhållande organ för den energiorienterade verksamheten vid högskolan. Som medlemmar ingår 41 av högskolans ca 70 institutioner. Utåt verkar ETC för samarbete mellan de tekniska högskolorna, och man samarbetar även med de tekniska högskolornas energi arbetsgrupp, THE, och samrådsgruppen för energiforskning vid högskolorna i Göteborg, SEG. Detta innebär att man totalt har ett samarbete med över 50 institutioner. Häri ingår samarbete med institutioner inom den samhällsvetenskapliga fakulteten och den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. ETC har även utvecklat samverkan med Centrum för tvärvetenskap, Centrum för materialvetenskap, Centrum för miljöteknik liksom Centrum för marinforskning och teknik.

Arbetet inom energiområdet har i Göteborg fått en fördjupning och bredd som i flera delar saknar motstycke i landet. Detta har i sin tur inneburit att kontakterna med myndigheter och organisationer inom energiområdet är väl utvecklade. En angelägen uppgift för ETC är att verka för en allmän förståelse när det gäller energitekniska villkor och problem även hos en bred allmänhet. ETC har härvid arrangerat kurser i bl. a. energiteknik och energihushållning liksom ett antal seminarier om bl. a. elanvändning, lågtemperatursystem, förbränning, solenergi etc.

Dessutom pågår en omfattande FoU-verksamhet vid företag som Volvo Energi, Götaverkens Ångteknik, Generator, raffinaderierna m. fl.

Göteborgsregionens naturgeografi innebär också speciella förutsättningar för olika energiuttag, alternativa energikällor. Vågkrafter och vattenströmmar i havsområdet kan på sikt bli en utnyttjbar energikälla. Inom kustbandet finns förutsättningar för utnyttjande av vindkraft. För geotermisk värmeutnyttjning skapar lera, med större mängder bundet vatten, de bästa förutsättningarna.

Göteborgsregionens näringsliv och forskningsinstitutioner arbetar i stor utsträckning med projekt som rör alternativa energikällor och energisparande teknik. Satsningen inom det energitekniska området förklaras av näringslivets starka inriktning mot produkter som är beroende av energi vid användningen och av att det inom regionen finns företag med goda förutsättningar att tillverka produkter med anknytning till alternativa energikällor samt av behovet att bryta regionens oljeberoende.

I regionen är omfattande utvecklingsprojekt på gång, och ytterligare en rad projekt planeras.

Herr talman! Under hänvisning till det anförda yrkar jag bifall till min motion 1981/82:242. I andra hand kommer jag att stödja reservation nr 3.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

Anf. 85 HADAR CARS (fp) replik:

Herr talman! Jag vill erinra Rune Torwald om att det i sak inte rör sig om någon ny verksamhet utan i allt väsentligt om en omorganisation av befintlig verksamhet. Ett beslut om att till Stockholm förlägga de till ämbetsverk omorganiserade, i Stockholm redan förlagda, energioorganen kan därför inte sägas strida mot de beslut som riksdagen fattat tidigare. Jag vill också tillägga att en sådan tolkning av riksdagens beslut som den Rune Torwald nämnde skulle kunna få mycket besvärande konsekvenser när det gäller att i andra sammanhang få de anställda med på omorganisationer, om sådana av riksdagen kunde tolkas som att man skapade motiv för att flytta ut verksamheter och människor.

Anf. 86 RUNE TORWALD (c) replik:

Herr talman! För stockholmare gäller i regel alltid den obotfärdiges förhinder, oavsett vilken form av verksamhet som man skall försöka flytta ut från Stockholm. Syftet med energiverket är dock att intensifiera den framåtsyftande forskningen och utvecklingen på energiområdet. Det måste, såvitt jag kan bedöma, innebära att ytterligare personal tillförs denna verksamhet. Det är också så att man just i Göteborg vid Chalmers och de övriga högskolorna sedan en lång tid tillbaka speciellt har inriktat sin verksamhet på energiområdet. Det finns också där en rad projekt på energiområdet som är unika för hela landet. Det gör att det inte skulle behöva uppkomma några problem att fylla eventuella vakanser, om det skulle kunna tänkas att vissa av dem som nu är engagerade i denna verksamhet i Stockholmsområdet inte skulle vilja flytta till Göteborg. Tvärtom är det nästan alltid så att det i en befintlig organisation lätt uppstår en viss inavel. Den skulle motverkas, om nya krafter med sina eminenta kunskaper finge berika den framtida verksamheten vid energiverket.

Anf. 87 HADAR CARS (fp) replik:

Herr talman! Jag känner mig naturligtvis som stockholmare alltid fri att på bästa sätt värna om min hembygd och om de människor som bor i denna hembygd och deras intressen. Jag kan inte se att jag på något sätt skulle ha mindre rätt eller mindre skyldighet att göra det än någon riksdagsman från någon annan del av Sverige.

Sedan måste jag till Rune Torwald säga att han bör titta litet grand på det ärende som han går upp och talar om. Det förhåller sig så, att det antal människor som i dag är anställda i olika energioorgan i Stockholm är större än det antal människor som skall rymmas inom den energioorganisation som regeringen har föreslagit. Det är alltså inte, som Rune Torwald uppenbarligen har missförstått, fråga om en expansion av verksamheten utan om att, i vilja att spara och hålla nere statens utgifter, dra ihop verksamheten. Det är ganska avgörande, om man på en sådan punkt har missförstått vad förslaget innebär.

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet***Anf. 88 RUNE TORWALD (c) replik:**

Herr talman! Jag tror inte att jag har missförstått vad förslaget innebär. Jag vill naturligtvis inte förta Hadar Cars rätten att kämpa för Stockholmsintressena, men jag tycker att man då skall konstatera att det är just de intressena som ligger bakom ställningstagandena.

Det är f. ö. inte första gången som man säger att en viss organisation som man vill ha placerad i Stockholm skall ha en så liten personaluppsättning att den inte skulle ha någon praktisk betydelse för en utlokalisering. Erfarenheten har visat att i samtliga de fall, som exempelvis beträffande transportrådet, där man börjat med en viss volym och sagt sig ämna slå ihop gamla organ så att det i praktiken skulle bli en besparing, har det några år senare visat sig att volymen blivit betydligt större än den man en gång talat om. Och som jag redan sagt, om en eller annan inte skulle vilja flytta med till Göteborg – Hadar Cars säger ju att alla ändå inte kommer att få plats i den här rocken – vore det kanske berikande för verksamheten, om nya krafter finge tillfälle att påverka den framtida energisituationen i Sverige.

Talmannen anmälde att Hadar Cars anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 89 BERNT EKINGE (fp):

Herr talman! Mitt anförande skall mynna ut i en röstförklaring, men låt mig dessförinnan få framföra följande synpunkter.

I en motion till 1977/78 års riksmöte motionerade jag om inrättande av en central energimyndighet. Samtidigt hemställde jag att man vid ett beslut därom skulle fastställa att en sådan myndighet borde lokaliseras till Nyköping.

Utskottet framhöll vid behandlingen av motionen att man erfarit att regeringskansliet utredde frågan om en ny energimyndighet, varför utskottet inte ansåg det nödvändigt med någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Detta var alltså i början av 1978.

Att en dylik central energimyndighet nu, efter drygt fyra år, inrättas är i och för sig glädjande. Man kan bara undra varför det skulle ta så lång tid att komma fram till en sådan i och för sig naturlig lösning av energisamordningen. Men, som ordspråket säger: Bättre sent än aldrig. Därför hälsar jag i dag med tillfredsställelse regeringens förslag om att inrätta myndigheten från den 1 juli i år.

Herr talman! Mot den här bakgrunden är det för mig förbryllande att socialdemokraterna i utskottet nu yrkar att det skall dröja ännu ett år innan myndigheten skall träda i funktion. Några sakligt bärande skäl redovisar socialdemokraterna inte heller för sin ståndpunkt.

Varje fördröjning är till skada! Därför kommer jag, herr talman, att i den votering som kommer att ske i det här sammanhanget stödja utskottsmajoritetens yrkande om att myndigheten skall inrättas från den 1 juli i år.

Därefter vill jag säga några ord om lokaliseringen av det nya verket. Redan

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

i min 1978 väckta motion, som jag nyss nämnde, argumenterade jag för att det nya verket lämpligen kunde lokaliseras till Nyköping. Därefter har många goda och bärande argument för en sådan lokalisering framförts. Jag behöver bara erinra om den skrivelse som kommunstyrelsens ordförande i Nyköping i dagarna har tillställt samtliga ledamöter av riksdagen. Den utgör en god sammanfattning av de vägande skäl som talar för en lokalisering till Nyköping. Ivar Franzén har dessutom värtaligt utvecklat de här argumenten, varför jag i det sammanhanget kan nöja mig med att hänvisa till det.

De socialdemokratiska ledamöterna i näringsutskottet, som alltså dikterar den här delen av det betänkande vi nu behandlar, skriver bl. a.:

”Förslaget att riksdagen på basis av en kortfattad plädering för en viss ort, Nyköping, skulle fatta omedelbart beslut om lokalisering dit strider mot hävdvunna principer för hur riksdagsärenden skall beredas.”

Det här synsättet, herr talman, visar vilken beslutsvanda som finns bland socialdemokraterna i den här frågan. Det beklagar jag. Skulle socialdemokraterna ha kunnat samla sig kring det välmotiverade förslaget att lokalisera energiverket till Nyköping, hade det blivit riksdagens beslut – här och nu i dag. Nu måste jag konstatera att även socialdemokraterna sviker Nyköping och att de inte längre står fast vid de löften som de var med om att ge i samband med beslutet om nedläggning av flygflottiljen F 11. Nu hörde jag till min stora häpnad att Holger Bergman, med instämmande av övriga socialdemokrater från Sörmland, kommer att lägga ned sina röster när det gäller att besluta om Nyköping eller Stockholm. Det betyder i klarspråk att inte heller de socialdemokratiska ledamöterna från Sörmland i dag är beredda att stödja en lokalisering till Nyköping. Jag måste med beklagande understryka detta sorgliga faktum. I dag är det alltså egentligen bara centerpartiet som står fast både vid vad man sade i regeringsdeklarationen, dvs. att man skulle lokalisera ny verksamhet utanför Stockholm, och vid vad man lovade vid riksdagsbehandlingen av frågan om nedläggningen av F 11, som tidigare nämnts. Det hedrar centerpartiet.

Mot bakgrund av mina erfarenheter från tolv år här i riksdagen tror jag inte att man i debatten kommer att ändra intagna positioner, särskilt inte som jag måste notera att moderaterna under praktiskt taget hela sin verksamhet det här årtiondet icke tagit något regionalpolitiskt ansvar i utlokaliseringsfrågorna. Det är signifikativt att utskottets moderater och folkpartister är hämtade från Stockholmsområdet. Det bär bara syn för sägen att man, som det har sagts, kan vara beredd att acceptera olika orter bara de ligger inom pendelavstånd från Stockholm – däremot inte Nyköping. Det visar, menar jag, att man från de partierna i dag tyvärr icke är beredd att leva upp till det åtagande man gjort i olika regeringsdeklarationer.

I den kommande voteringen kommer jag alltså, herr talman, i första hand att stödja reservation nr 3 av Johan Olsson, Birgitta Hambracus och Ivar Franzén. Skulle den reservationen falla i den förberedande voteringen kommer jag i den slutliga voteringen i den här delen att stödja utskottet, dvs. den socialdemokratiska skrivningen. Det gör jag helt enkelt därför att jag av

två onda ting väljer det minst onda. Jag ber således att få yrka bifall till reservation 3 i utskottets betänkande nr 28.

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

Anf. 90 HOLGER BERGMAN (s):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att Bernt Ekinge kommer att stödja socialdemokraternas majoritetsförslag i utskottet. Jag vill också ge honom en eloge för att han tagit initiativet till att den här myndigheten kommer till stånd. Men när han talar om socialdemokratins beslutsvända tycker jag han är litet ologisk. Den beslutsvända vi har sett i det här ärendet ligger helt och hållet hos regeringen.

Min ståndpunkt i den här frågan grundar sig på vad industriministern skriver i propositionen, vad utskottet uttalat i sitt betänkande och de intressen som olika kommuner ådagalagt i ärendet. Jag tror faktiskt, Bernt Ekinge, att bästa sättet att nå det mål som vi båda strävar efter är att rösta på den socialdemokratiska reservationen, reservation 1, i det här ärendet.

Anf. 91 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Min replik till Rune Torwald gäller i tillämpliga delar också min vän Bernt Ekinge.

Anf. 92 BERNT EKINGE (fp):

Herr talman! Det finns väl inget bättre uttryck för beslutsvända än en nedlagd röst! Vet jag inte hur jag skall ställa mig lägger jag ned min röst – det är ju det vanliga förhållningssättet. Jag kan respektera ståndpunkten, men jag vill samtidigt beklaga den. Och det är den som Holger Bergman och de socialdemokratiska representanterna från Sörmland deklarerat.

Hadar Cars skulle jag vilja fråga vad han menar med en ny verksamhet. Det här är ingen ny verksamhet, säger han. Regeringen har förklarat att man skall organisera ett nytt energiverk. Man skall bygga upp det från toppen och nedåt, inrätta tjänster, flytta ihop i lokaler, etc. Då säger Hadar Cars: Det är ingen ny verksamhet. Vad menar Hadar Cars med ny verksamhet? Vad avsåg han när han trädde in i regeringen och skulle regera efter deklarationen "ingen ny verksamhet skall lokaliseras till Stockholmsområdet"? Menade han med ny verksamhet att regeringen skulle inrätta någon speciell myndighet för månraketer eller någonting sådant? Jag har svårt att tänka mig en sådan unik situation att den verksamhet man börjar bedriva aldrig har bedrivits förr.

Det nya i detta, Hadar Cars, är ju att man bildar en ny organisation. Man plockar inte bara ihop olika organisationer. I så fall skulle jag vara beredd att stödja socialdemokraternas förstahandsyrkande. Men nu tror jag inte att det är på det sättet. Nu tror jag bättre om regeringen, och jag tror att det blir en ny organisation, en ny myndighet. Det är därför som jag menar att man skall hålla sig till regeringsdeklarationen – organisationen skall inte lokaliseras till Stockholm.

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Myndighetsorga-
nisationen inom
energiområdet*

Anf. 93 HOLGER BERGMAN (s):

Herr talman! Om regeringen i propositionen hade lagt fram ett förslag om lokaliseringsorten, hade vi tagit ställning vid voteringen. Då hade vi inte lagt ner våra röster. Men det är ganska vanligt att vi avstår från att rösta vid kontrapositionsvoteringar i kammaren.

Jag vet att Bernt Ekinge och jag har samma mål – att vi skall få denna myndighet lokaliserad till Nyköping. Men vi har olika vägar för att nå det målet.

Anf. 94 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Ett antal energiorgan är i dag förlagda till Stockholm. Regeringens förslag innebär att man skall sammanföra dessa organ till en gemensam organisation. Totalt sett skall antalet tjänster vid energimyndigheterna bli mindre än det antal tjänster som f. n. finns i de organ som bedriver energiverksamhet. Det anser jag vara ett sammanförande av en verksamhet, inte ett inrättande av en i sak ny myndighet.

Anf. 95 BERNT EKINGE (fp):

Herr talman! Holger Bergman och jag har säkerligen samma ambition när det gäller att få denna organisation lokaliserad till Nyköping. Holger Bergman har i olika sammanhang gjort berömvärda insatser härför. Jag är väl medveten om att han inte har fått sitt parti med sig, och det kan jag både respektera och beklaga. Men jag måste notera det. Jag tycker att Holger Bergman och jag skall fortsätta att arbeta för detta. Min väg förefaller mig litet rakare, litet mera direkt på så att säga, och jag hade hoppats att få mer stöd för min linje.

Hadar Cars retirerar nu i fråga om ny verksamhet, och det gläder mig. Antingen blir det ingenting av detta, eller också blir det en ny myndighet. Det var ungefär så jag tolkade hans senaste inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (myndighetsorganisationen inom energiområdet)

Reservation 1 av Ingvar Svanberg m. fl. bifölls med 140 röster mot 139 för utskottets hemställan.

Mom. 2 (lokalisering av energimyndigheterna)

I en förberedande votering biträdde reservation 3 av Johan Olsson m. fl. med 43 röster mot 21 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion 242 av Rune Torwald m. fl. 211 ledamöter avstod från att rösta.

I kontrapositionsvoteringen biträdde reservation 2 av Sven Andersson m. fl. med 78 röster mot 57 för reservation 3 av Johan Olsson m. fl. 145 ledamöter avstod från att rösta.

I huvudvoteringen bifölls utskottets hemställan med 145 röster mot 78 för reservation 2 av Sven Andersson m. fl. 56 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölls.

15 § Föredrogs

Näringsutskottets betänkande

1981/82:32 Det sjätte internationella tennavtalet (prop. 1981/82:117 och 1981/82:100)

Utskottets hemställan bifölls.

16 § Kommunal högskoleutbildning, m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om utbildningsutskottets betänkande 1981/82:20.

Anf. 96 CHRISTINA ROGESTAM (c):

Herr talman! Det börjar bli tradition – men definitivt inte en god sådan – att utbildningsutskottets ärenden kommer upp till behandling i kvällarnas sena timmar. I kväll sker det visserligen något tidigare, men i stället har vi nu att diskutera samma ärende två kvällar i rad.

Jag vill gärna börja med att instämma i Ing-Marie Hanssons bedömning i går kväll, att det är mer som förenar än som skiljer när det gäller utskottets ställningstaganden till dessa vårdfrågor. Vi har gjort ett antal justeringar av förslaget i propositionen, och jag delar uppfattningen att det är en bra produkt som utskottet lämnat ifrån sig. De ändringar som utskottet gjort i propositionens förslag beskrevs ingående av talarna i går kväll, så jag behöver inte uppehålla kammaren med den saken nu.

Huvudmannaskapskommittén hade i uppgift att pröva frågan om vem som skulle vara huvudman för de i dag landstingskommunala vårdutbildningarna. Slutsatsen av den prövningen blev att vem som är huvudman inte spelar någon avgörande roll för möjligheterna att vidareutveckla och förbättra utbildningen. Det skulle gå bra med både statligt och landstingskommunalt huvudmannaskap. Majoriteten i utredningen stannade av principiella skäl för ett enhetligt huvudmannaskap för alla högskoleutbildningar.

När regeringen gjorde sin bedömning tog man stor hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna. Statsrådet gjorde den bedömningen att det av statsfinansiella skäl inte var möjligt att genomföra kommitténs förslag. Utskottet ansluter sig till den bedömningen. Allt talar för att utbildningarna kommer att utvecklas bra och i rätt riktning även med ett bibehållet

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Kommunal högskoleutbildning,
m. m.*

landstingskommunalt huvudmannaskap. Det stora intresset från landstingshåll att få behålla huvudmannaskapet för dessa utbildningar måste tolkas så, att man där har ett stort intresse av att vidareutveckla och förbättra utbildningarna.

Vi har i utskottet inte bedömt det som meningsfullt att gå in i några detaljanalyser av de ekonomiska frågorna av det slag som moderaterna begärt. Vi vet från kommitténs förslag att det rör sig om en kostnadsöverföring av storleksordningen 300 milj. kr. Och det finns faktiskt mycket väsentligare ting på högskoleområdet att spendera dessa pengar på – om vi hade dem – än att förstatliga dessa vårdutbildningar.

I ett försök att vara konsekventa avstyrker vi också det moderata förslaget om att inte nu ta ställning till en överflyttning av laboratorieassistentutbildningen från kommunalt till landstingskommunalt huvudmannaskap. Utskottet tillstyrker även här propositionen. Det är i Linköping, Lund och Uppsala som utbildningarna hittills varit kommunala. Ingen av de berörda skolstyrelserna har varit emot en överföring till landstingskommunalt huvudmannaskap.

I dag anordnas sjukgymnastutbildning i Uppsala, Göteborg och Umeå med landstingskommunalt huvudmannaskap, och i Stockholm och Lund med staten som huvudman. Vid ett bibehållet landstingskommunalt huvudmannaskap för vårdutbildningarna ansåg huvudmannaskapskommittén att utbildningarna i Stockholm och Lund borde föras över till resp. landsting.

Detta förslag var däremot en majoritet av remissinstanserna, liksom de berörda högskoleenheterna, klart emot. Samtidigt har de båda utbildningsanordnarna förklarat sig villiga att underlätta det erforderliga samarbetet inom den nya rehabiliteringslinjen. Statsrådet har här följt remissinstanserna och förordar ett delat huvudmannaskap i Stockholm och Lund.

Den nuvarande sjukgymnastutbildningen har fungerat väl och på ett likartat sätt på samtliga utbildningsorter, oberoende av huvudman. Utskottet delar inte socialdemokraternas oro för att dessa utbildningar skall isoleras i framtiden. Vi utgår ifrån att man kommer att samarbeta även framöver. Därför tillstyrker vi propositionens förslag också i denna del.

I propositionen behandlas även frågan om huvudmannaskap för tre sjuksköterskeskolor med enskild huvudman. Det gäller de tre skolorna i Stockholm – Sophiahemmets, Röda korsets och Ersta diakonisällskaps sjuksköterskeskolor. Huvudmannaskapskommittén har förordat att dessa sjuksköterskeskolor borde föras över till landstinget.

Ett flertal remissinstanser avstyrkte förslaget. UHÄ påpekade att huvudmannaskapet är av underordnad betydelse så länge det finns garantier för att utbildningen vid de enskilda sjuksköterskeskolorna planeringsmässigt samordnas med sjuksköterskeutbildningen i övrigt. Styrelserna för de skolor det gällde motsatte sig kraftigt förslaget till ändrat huvudmannaskap.

Statsrådets slutsats blev att han avvisar tanken på en kommunalisering, och utskottet ansluter sig till den bedömningen. Dessutom har utbildningsnämnden i Stockholms läns landsting så sent som i maj 1981 uttalat att det

inte finns anledning att ändra huvudmannskapet för dessa tre skolor.

Med de motiveringarna avvisar utskottet det socialdemokratiska förslaget att ånyo få i gång förhandlingar om en kommunalisering.

När det gäller statsbidragssystem, tjänstekonstruktion, tillsynsansvar, planeringsordning och antagningsfrågor är utskottet helt enigt och tillstyrker propositionen.

När det gäller några av utbildningslinjerna har utskottet däremot delat sig. Så är fallet med förslaget om att inrätta en rehabiliteringslinje. Medan moderaterna vill fortsätta att utreda, anser utskottet att frågan efter fem års utredande är färdigutredd och tillstyrker förslaget att en rehabiliteringslinje om 100 poäng med inriktning mot sjukgymnastik och arbetsterapi inrättas den 1 juli 1983.

Utskottet tillstyrker vidare de två påbyggnadslinjer för arbetsterapeuter som föreslås i propositionen. Dessutom beställer vi en utredning om påbyggnadsutbildning för sjukgymnaster. Därmed har vi tillgodosett en kritisk synpunkt som riktats mot förslaget om rehabiliteringslinjen.

När det gäller förslaget om ytterligare en påbyggnadslinje med inriktning mot omsorger om psykiskt utvecklingsstörda och habilitering menar utskottet att det ännu inte finns underlag för ett beslut om en sådan. UHÄ och SÖ behöver ytterligare någon tid, innan de kan lägga fram ett förslag. Med hänvisning till detta avstyrker utskottet ett antal motioner från olika partier.

Även om den sociala servicelinjen är meningarna delade. Moderaterna och vpk vill avvakta omsorgskommitténs arbete, innan man tar ställning till linjen. Utskottet menar å sin sida att innehållet i utbildningen på den sociala omsorgslinjen visserligen kan komma att påverkas av de framtida ställningstagandena till omsorgskommitténs förslag, men att den anpassningen kan göras inom ramen för den kommande utbildningsplanen. Att avvakta ytterligare med beslut om linjen är enligt utskottets mening olyckligt.

Härefter vill jag, herr talman, övergå till att beröra några dimensionsfrågor, som utskottet också behandlar. För läkarlinjen är det svårt att med säkerhet överblicka det framtida utbildningsbehovet. Utbildningarna är långa, och intaget nu ger färdiga läkare först i slutet av 1980-talet. Efter ingående överväganden har utskottet stannat för att förorda ett oförändrat intag nästa budgetår, men bedömt det möjligt att därefter göra den besparing och neddragning av antalet intagningsplatser som regeringen förordat.

Arbetet med att analysera och bedöma det framtida läkarbehovet pågår. Man kommer under hösten att fortsätta att göra analyser av hur den solidariska läkarförsörjningen fungerar och vilka effekter den får. De just avklarade förhandlingarna kan också komma att påverka det framtida behovet. Allt detta är för utskottet skäl att inte göra någon nedskärning av intagningskapaciteten det närmaste året.

Dimensioneringen av tandläkarutbildningen har riksdagen diskuterat flera gånger de senaste åren. 1978 års tandvårdsutredning har lagt fram sitt förslag, men socialstyrelsen håller fortfarande på med att bedöma det framtida behovet av tandläkare. Bedömningar av utbildningsbehovet är alltid svåra

att göra. Utskottet har under året fått ta emot åtskilliga uppvaktningar om riskerna för en överutbildning, och föredragande statsrådet har menat att det nu finns skäl för att minska intaget på tandläkarlinjen med 40 platser. Utskottet tycker att det är en rimlig bedömning. Den ligger kanske snarare för högt än för lågt. Utskottet tillstyrker förslaget.

Vpk föreslår en ökning av utbildningen för tandhygienister till 500 platser per år för att täcka behovet av förebyggande tandvård. Enligt utskottets uppfattning finns det inte nu underlag för en sådan kraftig ökning. Man behöver även här avvakta resultaten av det prognosarbete som pågår inom socialstyrelsen och bedömningen av 1978 års tandvårdsutredning, innan man kan ta slutlig ställning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 97 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Apropos frågorna om huvudmannaskap som Christina Rogestam tog upp vill jag citera henne. Hon sade att utskottet i ett försök att vara konsekvent hade menat att laboratorieassistentutbildningen skulle inlemmas i ett enhetligt huvudmannaskap dvs. i det här fallet överföras från kommunalt till landstingskommunalt huvudmannaskap.

Jag beklagar att det försöket att vara konsekvent inte genomsytrade hela utskottets tankegång. Jag hänvisar till sjukgymnastutbildningen. Remissinstanserna har varit emot ett överförande från statligt huvudmannaskap, och från den berörda utbildningen har man slagits för att få finnas kvar under statligt huvudmannaskap.

Sjukgymnastförbundet har också haft en mycket negativ inställning till en gemensam rehabiliteringslinje. Det kan nog sägas med visst fog att man i propositionsarbetet inte beaktat och inte tillräckligt lyssnat på sjukgymnasternas synpunkter. Ur utskottsbetänkandet kan man utläsa ett visst instämmande i den kritiken. Men med en sådan negativ inställning till en gemensam linje bygger man in stora svårigheter att med delat huvudmannaskap få till stånd positiva effekter i den nya rehabiliteringslinjen.

Därför anser jag fortfarande att det hade varit av stor vikt och stort värde att sjukgymnastutbildningen på en och samma ort hade haft samma huvudman som den nya rehabiliteringslinjen, alltså arbetsterapeututbildningen.

När det gäller de enskilda sjuksköterskeskolorna skulle man kunna föra samma resonemang. Varför skall de stå utanför det som gäller för landet i dess helhet?

Anf. 98 BIRGITTA RYDLE (m) replik:

Herr talman! Christina Rogestam påstår att frågan om rehabiliteringslinjen är tillräckligt utredd. Men detta kan faktiskt inte sägas, när man underlåtit att utreda sjukgymnastutbildningen. Det är verkligen att komma med vilseledande påståenden.

Det är bara arbetsterapeututbildningen som utretts. Sjukgymnastutbildningen har lämnats därhän. Man har t. ex. inte gjort någon utvärdering av

samläsningsförsöken i Göteborg och Umeå och som visat sig inte ha utfallit så väl.

Vi anser alltså att det finns en risk för att ett genomförande av rehabiliteringslinjen nu skulle medföra att resp. yrkesgrupps yrkesprofilering suddas ut.

Vi motsätter oss naturligtvis inte utskottets förslag att en 20 poängs vidareutbildning också inrättas för sjukgymnasterna. Vi tycker dock att det hade varit naturligt att en arbetsgrupp skulle ha fått ta hand om den frågan också, såsom vi föreslår. Det vore väl konstigt om man inte skulle se först på grundutbildningen och fastställa den, innan man beslutar sig för vilken påbyggnadsutbildning man vill ha.

Vår andra reservation gäller sociala omsorgslinjen. Inriktning 2 på denna kommer att gälla omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda, och inriktning 3 kommer att gälla socialpedagogiskt behandlingsarbete. Dessa linjer kommer då att spänna över alla åldrar, från små barn upp till mycket gamla människor. Det är väl mycket osäkert om det kan ge den specialisering som vi anser nödvändig för att man i framtiden på bästa sätt skall kunna hjälpa barn och ungdomar med handikapp och inte minst deras familjer.

Anf. 99 CHRISTINA ROGESTAM (c) replik:

Herr talman! Jag beklagar att Ing-Marie Hansson inte uppfattade ironin i min formulering. Annars tycker jag faktiskt att förslaget i propositionen genomgående är mycket konsekvent. Det följer helt min reservation vid huvudmannaskapskommitténs betänkande i samtliga ställningstaganden avseende huvudmannaskapsfrågorna.

När det gäller sjukgymnastlinjen är det så, som jag sade förut, att majoriteten av remissinstanserna avstyrkte förslaget om kommunalisering av sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund. Det var bara LO som tillstyrkte förslaget. Kommittén har visat att utbildningen fungerar väl i såväl statlig som kommunal regi. Bl. a. är det på samtliga orter väl sörjt för en samordning av de medicinska inslagen i utbildningen och en anknytning av utbildningen till medicinsk utbildning och forskning. Alla utbildningsanordnare har också förklarat sig villiga att underlätta den erforderliga samordningen genom t. ex. avtal. Det finns alltså goda förutsättningar på alla punkter för att detta skall kunna fungera bra.

När det gäller de enskilda skolorna riktades det en mycket stark kritik mot förslaget om en kommunalisering. Det är självklart att man även i fortsättningen skall se till att det fungerar som nu, då utbildningen samordnas med övriga motsvarande utbildningar i landstinget vad gäller planeringen av utbildningens innehåll, dimensionering, praktik, platsantal och sådant. Under sådana förhållanden tror vi att alla möjligheter finns att denna utbildning kan fortsätta som ett bra komplement till den övriga utbildningen här i Stockholm, utan att man behöver ändra på huvudmannaskapet.

Birgitta Rydle tyckte att jag tog i när jag sade att förslaget om en rehabiliteringslinje var väl utrett. Det tycker inte jag att jag gjorde. Vård 77 arbetade med dessa frågor, och man har fortsatt att arbeta med dem på

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982.

---

*Kommunal högskoleutbildning,
m. m.*

Torsdagen den
22 april 1982

*Kommunal hög-
skoleutbildning,
m. m.*

UHÄ. Hösten 1979 hade riksdagen ingen erinran mot en rehabiliteringslinje, men man beslöt att inrättandet av linjen skulle anstå till dess att man hade gjort en förutsättningslös översyn av arbetsterapeututbildningen, såväl vad gällde uppläggnings som längd. Nu är det gjort, och UHÄ har redovisat dessa förslag under hösten 1981. Vi tycker att detta utredningsarbete i Vård 77 och inom UHÄ är tillräcklig grund för att fatta beslut om att inrätta en rehabiliteringslinje.

Det närmare innehållet och avvägningen mellan gemensamt och yrkesspecifikt innehåll är frågor som man får överväga vidare i samband med att man tar fram utbildningsplanerna. Det arbetet åligger enligt gällande ordning inte riksdagen utan UHÄ och när det gäller lokala utbildningsplaner de enskilda högskoleenheterna.

Anf. 100 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Vad först gäller talet om ironi vill jag säga att jag har grundat mina kommentarer på att Christina Rogestam talar som företrädare för utskottsmajoriteten. Om hon personligen ger uttryck för någon ironi mot bakgrund av sina ställningstaganden och reservationer i tidigare sammanhang, har jag inte tillräcklig kunskap om detta för att kunna bedöma det. Jag utgår från utskottsskrivningen.

När det gäller den fråga som vi diskuterade tidigare vill jag säga att slutorden från Christina Rogestam bekräftar att det hade varit till fördel att få till stånd ett enhetligt huvudmannaskap för sjukgymnastutbildningen. Hon säger att avvägningen mellan gemensamt och yrkesspecifikt innehåll i utbildningen läggs fast i utbildningsplanerna av UHÄ men också fastställs i lokala utbildningsplaner av de lokala huvudmännen. Det är alltså två huvudmän som skall arbeta med och fastställa dessa utbildningsplaner. Jag tror att det är besvärligare än om enbart *en* huvudman arbetade med detta.

En andra punkt som jag inte hann bemöta i min tidigare replik gällde läkarlinjen och läkarförsörjningen. Christina Rogestam sade att arbetet med att se över den solidariska läkarförsörjningen i landet och att analysera effekterna av det nyligen träffade läkaravtalet pågår – resultatet härav vet vi inget om. Jag tycker att det är riktigt. Det är därför som vi socialdemokrater har menat att det nu vore att föregripa detta utredningsarbete att ta ställning till läkardimensioneringen nästa år.

När det gäller tandläkarutbildningen sade Christina Rogestam att socialstyrelsen nu utreder denna och att det har förekommit fackliga propäer om riskerna för överetablering. Det har förekommit sådana propäer för många yrkeskategorier, men vi brukar avvakta de utredningar som pågår, innan vi gör förändringar eller uttala oss om kommande förändringar.

Vi socialdemokrater är helt på det klara med att vi inte vill utbilda för arbetslöshet, särskilt inte på långa och dyrbara utbildningar. Men vi vill ha ett underlag och veta vad vi gör, innan vi tar ställning till snabba förändringar.

Anf. 101 BIRGITTA RYDLE (m) replik:

Herr talman! Christina Rogestam kan ändå inte vara okunnig om den kritik som har kommit från dem som är berörda av utbildningen vid rehabiliteringslinjen. Det har kommit många brev, och vi har haft många uppvaktningar från dem.

Jag kan också erinra om att flera av de remissinstanser som har yttrat sig över arbetsgruppens förslag har varit klart negativa. Det gäller t. ex. sådana tunga remissinstanser som socialstyrelsen, TCO och Läkarförbundet. De har kommit med mycket allvarliga invändningar mot utformningen av rehabiliteringslinjen.

Anf. 102 CHRISTINA ROGESTAM (c) replik:

Herr talman! Av den uppvaktning som sjukgymnasterna gjorde i utbildningsutskottet framgick enligt min uppfattning att det viktigaste för dem var att få den komplettering som utskottet sedermera gjorde genom att beställa en påbyggnadsutbildning också för sjukgymnaster. Deras kritik riktades alltså framför allt mot att det saknades en sådan del i regeringens förslag.

Jag delar Ing-Marie Hanssons uppfattning att vi inte skall utbilda för arbetslöshet. När det gäller tandläkarutbildningen tyder alla siffror på att vi kan göra den relativt marginella neddragning med 40 platser som regeringen har föreslagit utan att avvakta de slutliga analyserna. Utskottet tillstyrker därför detta. Vår bedömning är att analyserna kommer att visa att det framöver är möjligt att göra större neddragningar på tandläkarutbildningen.

När det gäller huvudmannaskapet för sjukgymnastutbildningen var Ing-Marie Hanssons uppfattning att det på lokal nivå skulle bli besvärligt att hantera systemet med två huvudmän. Det är möjligt att det blir något mera komplicerat, men vi har gjort den bedömningen att det ändå kommer att gå bra. Den inställning som utbildningsanordnarna har borgar för att de kommer att se till att det blir ett fint samarbete, trots att man har två huvudmän, och att de kommer att anstränga sig mycket för att se till att det hela skall fungera på ett bra sätt.

Talmannen anmälde att Ing-Marie Hansson och Birgitta Rydle anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 103 RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag avser att behandla reservationerna 1 och 2 om huvudmannaskapsfrågan i ett sammanhang och därefter reservation 7 om dimensioneringen av läkarlinjen.

I utbildningsutskottets betänkande står det på s. 10: "Principiella skäl talar enligt utskottets mening för ett statligt huvudmannaskap. Utskottet har dock i sina överväganden funnit att statsfinansiella skäl talar mot förstatligande---"

Vi reseranter anser att skälen för ett enhetligt statligt huvudmannaskap

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Kommunal hög-
skoleutbildning,
m. m.*

för högskolan väger mycket tungt, och då de ekonomiska förutsättningarna ändrats sedan utredningen lämnades till förslag, vill vi att regeringen tillsammans med Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet undersöker kostnaderna för ett förstatligande av de kommunala högskoleutbildningarna. Detta har tyvärr inte skett. Vi moderater har ett stämmobeslut om ett enhetligt statligt huvudmannaskap. Men vi anser det alltid viktigt att i ett kärvt samhällsekonomiskt läge ha analyserat de ekonomiska förutsättningarna för en förändring till ett enhetligt statligt huvudmannaskap.

Nu kunde vi, som vi vet, inte få någon riktig belysning av frågan i hela dess vidd vid remissbehandlingen av huvudmannskapsutredningen. I en till remisshandlingen fogad promemoria angavs att det framför allt av statsfinansiella skäl inte var aktuellt att ändra det kommunala huvudmannskapet för de korta vårdutbildningarna. Remissinstanserna anmodades därför att särskilt koncentrera sig på olika förslag till förbättringar inom det nuvarande systemets ram. Flertalet remissinstanser avstod därför från att yttra sig över huvudförslaget. Här punkterades beklagligtvis möjligheten till en klarläggande debatt.

Varför var man inte beredd till en öppen remissomgång och debatt om utredningens betänkande? Det finns enligt min uppfattning förmodligen inget annat skäl till den underliga handläggningen än att statsrådet Wikström och regeringen hade bestämt sig i själva sakfrågan och därför inte önskade en öppen remissomgång, som kunde ha förstärkt utredningens slutsats om ett enhetligt statligt huvudmannaskap.

Skälen för det statliga huvudmannskapet är nämligen många och starka. Ett enhetligt system förenklar planering, administration, antagningssystem m. m. Den önskvärda forskningsanknytningen sker naturligt med statligt huvudmannaskap – annars kan ju krav resas på att forskningsresurser skall skapas vid anknytning till den landstingskommunala högskolan, vilket i sin tur kommer att splittra forskningen och totalt sett bli dyrare för samhället. Elev- och lärarinflytandet kan ske i samma former som i den övriga högskolan. Det är dessutom enligt min uppfattning viktigare att de medellånga och långa vårdutbildningarna integreras än att de korta gymnasiala och medellånga vårdyrkesutbildningarna samordnas. Av dessa och andra skäl kan staten på sikt förväntas driva verksamheten billigare än landstingen. Vi har redan nu en decentraliserad högskoleutbildning. Det är därför enligt min uppfattning fel att dubblera denna genom den landstingskommunala utbildningen.

Låt mig, herr talman, återvända till kostnadsaspekten. Merkostnaden på över 300 milj. kr. för staten vid en överföring av den landstingskommunala utbildningen till ett enhetligt statligt huvudmannskap får inte enbart ses som en budgetteknisk fråga. Det innebär inte någon total merkostnad för samhället. Dessa överföringar av kostnader från landstinget till staten skulle ha beaktats vid de fortlöpande förhandlingar som förs mellan staten, landstinget, Landstingsförbundet och Kommunförbundet. I de sammanhangen diskuterar man oftast i miljardtermer, varför en summa på några hundra miljoner kronor borde kunna vara förhandlingsbar.

Ing-Marie Hansson ställde i detta sammanhang en fråga till oss moderater. Hon ville veta hur de ekonomiska förutsättningarna hade förändrats sedan huvudmannaskapsutredningen lade fram sitt förslag och på vilket sätt det skulle öka förutsättningarna för ett statligt huvudmannaskap.

Låt mig då säga att denna förändring – liksom varje annan organisatorisk förändring – i själva förändringsstadiet kostar pengar. Men eftersom vi anser att ett statligt huvudmannaskap skulle bli totalt sett billigare för samhället förespråkar vi en övergång. Vi befinner oss, som vi alla känner väl till, i ett kärvt ekonomiskt läge, och det ökar naturligtvis tveksamheten hos många – inte hos oss moderater, men väl hos andra – till en förändring. Av det skälet ville vi att de nuvarande förutsättningarna skulle klargöras genom att Kommunförbundet, Landstingsförbundet och staten skulle undersöka kostnaderna för en överföring just nu.

Vad jag har sagt om huvudmannaskapsfrågan tidigare gäller också i motsvarande delar för de kommunala laboratorieassistentutbildningarna i Linköping, Lund och Uppsala. Vi moderata reserverar anser helt naturligt att också de skall ha ett enhetligt, statligt huvudmannaskap.

Herr talman! Jag går nu över till reservation 7 angående läkarutbildningens dimensionering.

Vi moderater reserverar oss för en minskning av antagningen på läkarlinjen med 90 platser, i jämförelse med regeringens proposition. I jämförelse med utskottets förslag blir det en minskning med ytterligare 90 platser eller totalt 180. Märkligt nog har mittenpartierna gått ifrån sitt eget budgetförslag om en minskning av antagningen med 90 platser. Det har man gjort i ett läge där alla tecken tyder på ett kommande läkaröverskott. Detta sägs också i propositionen. Där föreslås att UHÄ skall få i uppdrag att belysa konsekvenserna av en ytterligare neddragning av antalet antagningsplatser. Men utskottsmajoriteten, bestående av socialdemokrater och mittenpartier, går alltså åt andra hållet och föreslår samma intagning som i dag, dvs. 1 026 platser. Däremot anser sig mittenpartierna kunna acceptera en minskning av utbildningen för läsåret 1983/84, "under förutsättning att resultaten av nyssnämnda behovsanalys m. m. av läkarbehovet inte ger anledning till annan bedömning". Man kan fråga sig vem som skall göra den analysen. Det är i varje fall ingen som gör det inom sjukvårdsdelegationen, och den skall f. ö. enligt uppgift upplösas inom kort. Man föregriper alltså ingen utredning. Jag vill betona det som Ing-Marie Hansson tidigare sade, nämligen att man inte skall utbilda för arbetslöshet. Det kommer vi att göra i det här fallet.

Privata undersökningar visar dessutom på ett överskott av 4 000 läkare redan år 1990, och inom ett par år kommer säkerligen den nuvarande läkarbristen att ha förvandlats till ett läkaröverskott. Enligt en rapport från Sveriges läkarförbund om den framtida läkararbetsmarknaden skulle sjukvården behöva expandera med 3 % per år för att svälja läkarutbudet i framtiden. Jämför detta med den enda procent som statsmakterna anser att kommuner och landsting skall få expandera under de närmaste åren! Det kommer enligt min uppfattning inte att finnas ekonomiskt utrymme för att

anställa alla nyutbildade läkare i framtiden. Enligt landstingens kommunal-ekonomiska långtidsplanering, LKELP, avser man att inrätta 11 000 tjänster för specialkompetenta läkare och allmänläkare 1985. Men redan då finns det 12 600 färdigutbildade specialister och allmänläkare. I dag saknas ungefär 900 specialisttjänster, och när dessa är täckta och vi i stället har ett överskott på 1 600 specialister och allmänläkare, kommer detta naturligtvis att få effekter även för de nyutbildade läkarna. Bl. a. kommer utrymmet för vikariat att minska starkt. De som börjar sina studier i dag kommer 1988 ut till en arbetsmarknad som är helt annorlunda än dagens. Det är alltså enligt min uppfattning redan nu väl sent att påbörja en minskning av antagningsantalet.

Den snabba ökningen av läkartätheten kan av ekonomiska skäl inte fortsätta hur länge som helst. Vi utbildar nu i princip 1 % av en årskull till läkare, och relationen 1 läkare per 400 invånare, som vi har i dag, kommer redan i mitten av 1980-talet att vara nere vid 1 läkare på 300, för att vid sekelskiftet ha nått ner till 1 läkare på 220 invånare. Inget land i världen ligger i närheten av en sådan läkartäthet.

Herr talman! Sjukvården, som i dag tar ungefär 10 % av vår bruttonationalprodukt, kommer inte att öka särskilt mycket i framtiden relativt sett, och därför finns det inget som tyder på att de av mig nämnda prognoserna skulle slå helt fel. Allt resonemang om att nya avtal kan förändra den här bilden är troligen också felaktigt. Det avtal som slöts i dagarna ger i stället ett bortfall på minst 500 tjänster. Landstingsförbundet har i pressen sagt att man sparar in 500 vikarier, och jag antar att man kan lita på den uppgiften. Jag lutar i varje fall mer på Landstingsförbundet i det här fallet än på Christina Rogestams uppfattning om avtalet.

I den här situationen går alltså mittenpartierna från sin egen proposition. Det verkar inte särskilt välbetänkt, minst sagt.

När det nu kommer att finnas tillräckligt med utbildade läkare om några år kan man ställa sig den berättigade frågan: Hur skall vi få de här läkarna att flytta till bristområdena? Det är ju en fråga som utbildningsutskottet inte har behandlat och inte har kompetens att behandla heller. Men det finns några intressanta aspekter att peka på här, exempelvis att arbetsmarknadsstyrelsen inte rekommenderar att nyutexaminerade läkare som flyttar för allmän-tjänstgöring till ett underläkarförordnande på en bristort skall få flyttningsersättning. Motivet som anges är att det finns korttidsvikariat på studieorten. Men avsikten är ju att läkarna skall söka fasta utbildningstjänster i stället för vikariat. Staten motverkar alltså på detta sätt den läkarfördelningspolitik som drivs via socialdepartementet.

De olika rekryteringsinsatser som har gjorts i bl. a. Norrbotten har gett goda resultat. Mellan 1979 och 1981 i september har totalantalet läkare i Norrbotten ökat från 399 till 445, men det är intressantare att se på de olika kategorierna. Antalet vidareutbildade specialister samt allmänläkare har ökat från 158 till 221. De utländska korttidsvikarierna har minskat från 60 till 32. Detta är faktiskt en ganska dramatisk förändring för ett kroniskt bristlandsting. Utvecklingen fortsätter och är sannolikt likadan i alla

bristområden, även i Bertil Jonassons Värmland.

Alla tecken tyder alltså på att vi kommer att få uppleva samma situation för läkarna som för tandläkarna, nämligen att bristerna snabbt kommer att försvinna och att en bristsituation kommer att övergå i en överskottssituation som kommer att drabba de enskilda nyutbildade mycket hårt.

Det finns enligt vår uppfattning ingen anledning för samhället att utbilda läkare till arbetslöshet. Kostnaden för en specialistkompetent läkare ligger någonstans mellan 600 000 och 900 000 kr., och i en situation som dagens, när vi måste spara på samhällets resurser, finner vi moderater ingen anledning att utbilda för många läkare.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till de moderata reservationerna 1, 2 och 7.

Anf. 104 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara kort beröra Rune Rydén's kommentarer om detta med ekonomin. Som alltid när det gäller moderaternas resonemang i ekonomiska sammanhang är de mycket intressanta. Jag tror att Landstingsförbundet och Kommunförbundet ganska nyligen har uttryckt sin skepsis och sin misstro när det gäller hanteringen av deras ekonomi från statsmakternas sida. Men jag fick ändå svar på min fråga om det som står i propositionen, att förändringen inte skulle innebära någon merkostnad för samhället. Rune Rydén bekräftade att samhällskostnaden är densamma.

Han säger sedan att 300 milj. kr. i kostnad för en överföring av de här utbildningarna till staten är en summa som borde vara förhandlingsbar – utan att precisera vad som ingår i den i form av driftskostnader, lokalkostnader e. d. Då tror jag att Landstingsförbundet har all anledning att vara mycket skeptiskt till det sättet att förhandla.

Det är min enda kommentar till Rune Rydén's ekonomiska beräkningar.

Anf. 105 CHRISTINA ROGESTAM (c) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att Rune Rydén har glömt vid vilken tidpunkt huvudmannaskapskommitténs betänkande gick ut på remiss. Beslutet om att låta remissinstanserna ta ställning till enbart ett bibehållet landstingskommunalt huvudmannaskap och hur utbildningen i ett sådant läge skulle kunna förbättras togs av en regering där också moderaterna ingick. De var alltså involverade i de diskussioner som föregick detta beslut.

I sak kan jag i och för sig ta upp en ganska lång diskussion med Rune Rydén om fördelarna med det ena eller det andra huvudmannaskapet för vårdutbildningarna. Men det gör jag inte, eftersom utskottet har följt propositionen och som skäl anfört de statsfinansiella effekterna.

När det gäller de samhällsekonomiska effekterna säger Landstingsförbundets expert i utredningen i ett särskilt yttrande – Rune Rydén uttryckte ju nyss sin stora tillit till Landstingsförbundets bedömningar: "Kommittén tycks tro att statens ökade kostnader skall kunna kompenseras genom en

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Kommunal högskoleutbildning,
m. m.*

motsvarande minskning i landstingens och berörda kommuners verksamhet. All erfarenhet från liknande situationer talar emot ett sådant synsätt. Kommittén har inte heller redovisat hur detta i så fall skulle gå till." Detta är alltså Landstingsförbundets uppfattning när det gäller bedömningen av de 300 miljonerna och effekterna därvidlag.

Beträffande dimensioneringen av läkarutbildningen kom det i dagarna, Rune Rydén, en beräkning från HS 90 av den långsiktiga tillgången och efterfrågan på läkararbetskraft. Om det betänkandet visar något, så är det hur pass svår den här frågan är och hur pass komplicerat det är att göra riktiga bedömningar. Man pekar på mycket stora osäkerhetsfaktorer när det gäller t. ex. hur man skall applicera dagens arbetsmarknadsbeteende på en framtida läkarkår. Man har diskuterat flödet genom utbildningssystemet, och man säger att det är svårt att göra en bedömning. Betydligt fler avbryter i dag sina studier före avslutad utbildning. När det gäller legitimationen ligger siffrorna 20–30 % lägre än förväntat osv.

Hela betänkandet genomsyras av att många faktorer är svårbedömda. Ta bara en sådan sak som att det i våras plötsligt uppstod ett oerhört intresse bland de yngre läkarna för att utnyttja sin lagliga rätt till kortare arbetstid för att kunna vara tillsammans med sina barn. Detta agerande gav genast mycket stora effekter, och det kommer – om det skulle bli fråga om ett regelmässigt beteende – att ge mycket stora effekter även framöver när det gäller bedömningen av dimensioneringen av läkarlinjen.

Anf. 106 BERTIL JONASSON (c) replik:

Herr talman! Rune Rydén var optimistisk när det gäller läkartillgången. Han hänvisade till att situationen i Värmland skulle klaras. Får jag då understryka att vi i de delar av Värmland som jag representerar – norra Värmland och periferin i övrigt – ständigt har haft brist på läkare. Det har varit väldigt svårt att besätta tjänsterna. Människorna känner sig mycket hjälplösa och rådlösa när de inte kan få läkarhjälp. Vi som står för samhällets resurser måste ta hänsyn till dessa förhållanden.

Jag har vid kommande årsskifte suttit med i landstinget i 36 år. Det har varit en ständig brist på läkare. Sedan jag kom till riksdagen 1958 har frågan upprepade gånger diskuterats. Vid flera tillfällen har man sagt att läkarutbildningen kommer att bli mer och mer omfattande. Vi får så omfattande utbildning att situationen kommer att klaras. Men det har ej klarats än. Jag vill här gärna ha sagt att så länge de löften som hela tiden givits inte har kunnat infrias, så länge man inte har klarat av att ge människorna i de aktuella bygderna den läkarhjälp de så väl behöver, är frågan inte löst. Den saken är helt klar. Därför måste man göra någonting.

Jag är helt på det klara med att man inte skall utbilda till arbetslöshet. Men det kan inte heller vara riktigt att människor skall behöva vara utan läkare, särskilt inte när många ungdomar inte har någonting att syssla med. Den lilla skillnad i kostnader som uppkommer är obetydlig. Vi måste så att säga satsa på en försäkring så att människorna får den hjälp de behöver. Så skall vi få en

behovsanalys. Längre fram får vi ta hänsyn till vad den säger. Det är så jag har sett saken.

Jag yrkar bifall till de yrkanden som gjorts av centerledamöterna i utskottet.

Anf. 107 RUNE RYDÉN (m) replik:

Herr talman! Ing-Marie Hansson frågade mig om kostnadsaspekterna på överföringen av den landstingskommunala utbildningen till staten och sade att det egentligen inte finns några kostnader angivna i propositionen. I utredningen tog man upp frågan om kostnaderna, som rörde sig om ca 300 milj. kr. Personalkostnaderna skulle uppgå till omkring 125 milj. kr. och praktikplatskostnaderna till 80–110 milj. kr. – de är litet svåra att uppskatta exakt. Kostnaderna för lokaler och utrustning skulle uppgå till ungefär 100 milj. kr. Naturligtvis kan man föra över de här beloppen till dagens ekonomiska situation utan några större svårigheter. Det är helt klart att man skulle kunna klara av dessa kostnader vid förhandlingar mellan staten och Landstingsförbundet utan alltför stora problem. Man diskuterar ju årligen väldigt stora överföringar, och då kan man också baka in en sådan här summa. Det är ju så, som Ing-Marie Hansson också erkänner, att det för samhället eller totalt sett inte blir någon merkostnad. Det är fråga om var man budgettekniskt sett skall bokföra utbildningskostnaderna – på landstingen eller på staten.

Sedan tror jag att om man har ett enhetligt statligt huvudmannaskap, så kommer det att bli något billigare än om man har huvudmannaskapet uppsplittrat på olika landsting. Jag nämnde i mitt huvudanförande skälen för detta, och jag tror att de är hållbara.

Christina Rogestam tog upp HS 90 och alla de osäkerhetsfaktorer som finns i prognoser och då speciellt i läkarprognoser. Jag håller gärna med om att det finns många osäkerhetsfaktorer i prognoser på lång sikt, som ju HS 90 har sysslat med. Men det är helt klart att om man analyserar situationen under de närmaste åren, så finner man att vi kommer att uppnå en balans inom 3 till 4 år och att vi därefter kommer att få ett överskott av läkare. Det finns ingenting som tyder på att situationen skulle förändras. Det specifika exempel från i våras som Christina Rogestam tog upp tycker jag inte är riktigt relevant i sammanhanget.

Sedan talade Bertil Jonasson värtaligt om sina problem med att skaffa läkare till Värmland. Jag tycker i och för sig att det är stora problem, men de måste lösas på annat sätt än genom överutbildning. Bertil Jonasson håller ju också med om att man icke skall utbilda för arbetslöshet.

Anf. 108 ING-MARIE HANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker egentligen att det är litet av att käbbla med varandra, men jag måste få konstatera att det är ett intressant påpekande när Rune Rydén, alltså en moderat ledamot, säger i riksdagen att kostnadsaspekten är ointressant, när det för samhället totalt sett inte innebär någon merkostnad. Det är inte den utgångspunkten man från moderat håll har haft

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Kommunal hög-
skoleutbildning,
m. m.*

vid tidigare överväganden, när man vältrat över stora kostnader på kommuner och landsting genom indragna statsbidrag osv. Det har inte varit några för samhället totalt sett minskade kostnader, men då har moderaterna tyckt att det har varit mycket intressant att t. ex. dra in statsbidrag till skolbyggnader m. m. Vi känner till hela den där raddan.

Anf. 109 CHRISTINA ROGESTAM (c) replik:

Herr talman! Rune Rydén och jag är helt överens om att det finns väldigt många osäkerhetsfaktorer i sådana här prognoser. Det är därför nödvändigt att göra kontinuerliga bedömningar och avvägningar. Detta är inget arbete som är gjort en gång för alla, utan det fortsätter kontinuerligt – det är Rune Rydén väl medveten om. HS 90 kommer att fortsätta arbetet med att göra sådana här analyser och bedömningar. Socialstyrelsen och socialdepartementet gör det också kontinuerligt. Men slutsatsen i det betänkande som HS 90 just nu har lagt fram kan man finna i en mening på s. 60, där man talar om de olika alternativen och slutar med:

”Vid en jämförelse dem emellan finner man att nuvarande brist minskar relativt snabbt för att förbytas i ett marginellt överskott mot slutet av seklet.”

Det är något annorlunda än den beskrivning av ett starkt överskott om några år som Rune Rydén gör.

Anf. 110 RUNE RYDÉN (m) replik:

Herr talman! Ing-Marie Hansson säger att det var intressant att höra moderaternas synpunkter på de 300 miljonerna. Man har minsann haft andra uppfattningar i andra sammanhang. Jag tycker inte att vi skall föra den debatten nu utan diskutera den här speciella frågan.

Det är helt klart att vi är för förändringen till ett enhetligt statligt huvudmannaskap därför att vi från moderata samlingspartiet tror på att reformen samhällsekonomiskt sett kommer att bli lönsam på längre sikt. Bokföringsmässigt kommer den inte, det har jag sagt, att innebära en samhällsekonomisk merkostnad, eftersom det bara är fråga om att bokföra kostnaderna på landstingen eller på staten. Men på lång sikt kommer, Ing-Marie Hansson, ett enhetligt statligt huvudmannaskap att innebära att kostnaderna blir lägre för dessa utbildningar.

Sedan vill jag helt kort gå över till att bemöta Christina Rogestam, som anför att HS 90 konstaterar, att det mot slutet av seklet skall bli enbart ett marginellt överskott. Ja, det är HS 90:s bedömningar, men det finns andra bedömningar som jag tycker är betydligt mer korrekta. HS 90 väver inte in alltför många uppfattningar och drar inte ut de riktiga långa perspektiven. Jag har tillgång till privata undersökningar, som klart visar att man 1990 har ett överskott av ungefär 4 000 läkare, och jag tror att man kan hålla sig till de faktorerna.

Dessutom har man, Christina Rogestam, inte i HS 90 räknat med att ekonomin skall befinna sig i den dåliga situation som den befinner sig i f. n. Och det måste vi också ta in i sammanhanget.

Anf. 111 INGA LANTZ (vpk):

Herr talman! I tandvårdsutredningen föreslås att man skall satsa mycket mer än man gör på den förebyggande tandvården, och det anförs att en sådan skall kunna erbjudas alla vuxna. Därför måste utbildningen av och tillgången på tandhygienister öka. Hittills har dessa mest tagit sig an de patienter som själva sökt den här typen av vård och bara inriktat de förebyggande insatserna på barn och ungdom.

Det har gjorts en forskningsöversikt, som visar att omkring 1 miljon av landets 1,3 miljoner pensionärer behöver tandvård. Bland de gamla på institutionerna är tandlöshet lika vanlig i dag som den var för 20 år sedan. Tandröta, tandlossning, dålig munhygien och dåligt fungerande proteser är oerhört vanligt bland de äldre. Just för de äldre skulle tillgång till tandhygienister betyda mycket.

I Sverige finns en mycket hög tandläkartäthet. Jag tror att den är högst i världen. Trots detta är köerna på vissa håll i vårt land mycket långa.

Man räknar med att det finns 8 000 tandläkare, och av dem finns ungefär hälften i folk tandvården och hälften i privat tandvård. Detta skulle statistiskt sett gott och väl räcka till, om de här tandläkarna alla arbetade full tid och om landstingen fick ett totalt planeringsansvar för verksamheten.

Men för bara något år sedan var köerna till tandvården 250 000 människor lång. Det är årslånga köer på vissa håll i vårt land. I min hemkommun var kötiden till folk tandvården för bara några år sedan åtta år – och då är det en tätort alldeles i närheten av Stockholm.

På senare år har det talats mycket om att bygga ut den förebyggande vården. Det är därför inte i och för sig något nytt som tandvårdsutredningen lanserat. Men den förebyggande tandvården kommer aldrig att fungera om inte tillgången på tandhygienister kraftigt ökas. Vpk föreslår att varje år 500 hygienister får påbörja sin utbildning.

Regeringen föreslår bara 253 nybörjarplatser, och det kommer inte att räcka för allt man behöver och vill använda tandhygienisterna till. Utskottet vill för sin del avvakta ett prognosarbete som görs på tandvårdsutredningens förslag inom socialstyrelsen.

Utskottet hänvisar till att det skall finnas en balans mellan det förebyggande och det reparativa arbetet. Och till det vill jag säga att en satsning på den förebyggande tandvården inte får användas som alibi för att inte också bygga ut den reparativa tandvården.

På Kockums varv i Malmö har det funnits ett projekt där personalen fick gå till tandläkare vid en speciell klinik en gång per år. Dessemellan följde patienterna ett program för profylax med kontroll var tredje månad hos tandhygienist eller tandsköterska. Besöket tog 30 minuter och innefattade professionell tandrengöring och instruktion i munhygieniska åtgärder. Vid en utvärdering som gjordes efter tre fyra års verksamhet visade sig följande: förbättrad munhygien, minskad förekomst av tandsten, förhindrad fortsatt nedbrytning av tändernas benfästen, minskat antal nya kariesskador och ett minskat antal tandförluster. I pengar innebär det rena vinster både för samhället och för de enskilda människorna.

Det finns med andra ord all anledning att satsa på den förebyggande tandvården. Men för att man skall kunna komma till skott med det måste det finnas tillräckligt med tandhygienister, och för att få det måste vpk-motionens krav om en kraftig ökning av utbildningen av tandhygienister bifallas. Om detta kan man läsa i vår tandvårdsmotion, som har nr 111. Jag skall nöja mig med att yrka bifall till vår motion nr 112, där att-satsen till denna motion återfinns.

Anf. 112 CHRISTINA ROGESTAM (c) replik:

Herr talman! Det är korrekt att det finns ett stort tandvårdsbehov. Det gäller inte minst äldre människor – det har socialstyrelsen redovisat i en utredningsrapport inom sitt äldreomsorgsprogram som kom för några månader sedan. Men man måste också avväga olika personalkategoriernas storlek mot varandra. Utbildningen av tandhygienister har under senare år ökat snabbt för att möta satsningarna på den profylaktiska tandhälsovårdens område.

Resultatet av 1978 års tandvårdsutredning kom för inte så länge sedan. Den hade allmänt till uppgift att bedöma tandvårdsbehovet och tillgången på tandvårdspersonal av olika slag. Nu är det möjligt att med utgångspunkt från den utredningen och annat prognos- och utredningsmaterial bilda sig en uppfattning om hur dimensioneringen av de olika personalgrupperna skall göras. Den bedömningen kommer att ske inom ramen för det kontinuerliga dimensionerings- och planeringsarbetet. Regeringen får alltså under det kommande året ta ställning till om man skall öka intagningen och dimensioneringen när det gäller tandhygienister och i så fall med hur mycket.

Anf. 113 INGA LANTZ (vpk) replik:

Herr talman! Tidigare debatter har visat att vi skall satsa på den förebyggande tandvården. Vi skall alltså inte ha den bara för barn och ungdom utan också för vuxna i den utsträckning det behövs. Om man inser behovet av denna tandvård måste man också inse behovet av att utbilda många fler tandhygienister. Jag skulle tro att vpk-motionens krav på 500 platser, som alltså är en fördubbling av vad regeringen och utskottet föreslår, också ligger för lågt.

Man menar också att tandhygienisterna och tandsköterskorna skall kunna ta över en del av det arbete som tandläkarna i dag gör. Det blir alltså nya arbetsuppgifter för dem. Skall man klara både äldreomsorgen och de yngsta barnens stora behov av profylaktisk tandvård måste man satsa på denna yrkesutbildning. Det är alltså motiverat att öka utbildningen på det sätt som vi föreslår i motionen.

Anf. 114 ESSE PETERSSON (fp):

Herr talman! Personalsituationen inom vårdsektorn har under de senaste åren genomgått en markant förändring. Den brist på utbildad personal som tidigare ständigt var ett faktum har under den senaste tiden vänts till ett

Torsdagen den
22 april 1982

*Kommunal hög-
skoleutbildning,
m. m.*

överskott inom vissa områden. De grundutbildade sjuksköterskorna/skötarna som saknar påbyggnadsutbildning har svårt att få sjukskötersketjänster och -vikariat – de får i vissa fall tjänstgöra som vårdbiträde eller undersköterska/skötare vilket inte ger dem de önskade meriter vid ansökan till påbyggnadslinjerna, då endast tiden som tjänstgörande sjuksköterska/skötare är meriterande.

Fr. o. m. höstterminen 1982 kommer den nya vårdutbildningen att starta där vissa av de nuvarande påbyggnadslinjerna kommer att inkluderas. Detta gör det ännu mer angeläget att de grundutbildade sjuksköterskorna/skötarna ges största möjliga chans att få sin påbyggnadsutbildning så snart som möjligt för att vara lika konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden som de sjuksköterskor/skötare som genomgått den nya vårdutbildningen.

Jag har i motion 1367 vid detta riksmöte som behandlas i föreliggande utskottsbetänkande hemställt i ett första yrkande "att riksdagen beslutar uttala sig för att antalet utbildningsplatser för 65 poäng på sjuksköterskelinjen minskas till förmån för en utökning av antalet utbildningsplatser inom påbyggnadslinjerna".

Jag är tacksam mot utbildningsutskottet som biträder mitt yrkande i detta avseende genom att föreslå att den grundutbildning som är föreslagen i propositionen skall inskränkas till de 22 platser i Skövde till vilka antagning redan har skett i november 1981. De resurser som var tänkta för grundutbildningen kommer i stället att överföras till påbyggnadslinjerna. Det är i detta läge viktigt att den förändringen sker. Det skapar möjligheter för dem som har grundutbildning att också få sin vidareutbildning.

I motionens andra att-sats yrkar jag "att riksdagen beslutar uttala sig för att viss tid som undersköterska/skötare efter genomgången sjuksköterskelinje om 63, 65 eller 105 poäng blir meritgivande jämte sjukskötersketjänst vid ansökan till de nuvarande påbyggnadslinjerna".

I detta avseende är utskottet inte lika välvilligt. Man hänvisar till UHÄ:s utbildningsplaner som fastställs i samråd med socialstyrelsen.

Jag har inget särskilt yrkande på den punkten utan vill bara notera att det viktiga här är att det skapas förutsättningar när det gäller antalet platser. Det är också viktigt att den tid under vilken det är möjligt för dem som har grundutbildning att få den här påbyggnadsutbildningen är så lång att de har möjlighet till detta, så att de blir lika konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden som de som får den nya sjuksköterskeutbildningen. Detta är vad jag har velat uppnå med min motion, och jag vill än en gång tacka utbildningsutskottet för att det har tagit fasta på det första yrkandet i motionen och föreslagit den förändring av propositionen som nu ligger på kammarens bord.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (huvudmannaskap för de landstingskommunala vårdutbildningarna inom högskolan)

Utskottets hemställan bifölls med 212 röster mot 62 för reservation 1 av Hans Nyhage m. fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 5 (huvudmannaskap för de statliga sjukgymnastutbildningarna i Stockholm och Lund)

Utskottets hemställan bifölls med 138 röster mot 137 för reservation 3 av Stig Alemyr m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 6 (huvudmannaskap för sjuksköterskeskolor med enskild huvudman)

Utskottets hemställan bifölls med 138 röster mot 137 för reservation 4 av Stig Alemyr m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 12 (särskilda bidrag till s. k. FoU-tjänster)

Utskottets hemställan bifölls med 259 röster mot 15 för motion 2145 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 26 och 27 (rehabiliteringslinje)

Utskottets hemställan bifölls med 198 röster mot 76 för reservation 5 av Hans Nyhage m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 28 (påbyggnadslinje för arbetsterapeuter)

Utskottets hemställan bifölls med 249 röster mot 25 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion 1828 av Lars Werner m. fl. samt motion 1791 av Doris Håvik och Lisa Mattson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 30 (social omsorgslinje)

Utskottets hemställan bifölls med 199 röster mot 74 för reservation 6 av Hans Nyhage m. fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 39 (dimensionering av läkarlinjen och medelsberäkning under utbildning för vårdyrken budgetåret 1982/83)

Utskottets hemställan bifölls med 216 röster mot 59 för reservation 7 av Hans Nyhage m. fl. i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 40 (dimensionering av läkarlinjen budgetåret 1983/84)

Utskottets hemställan bifölls med 139 röster mot 136 för reservation 8 av Stig Alemyr m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 41 (dimensionering av tandläkarlinjen och medelsanvisning till oförändrad tandläkarutbildning)

Utskottets hemställan bifölls med 138 röster mot 137 för reservation 9 av Stig Alemyr m. fl. i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 42 (planeringsramar för tandhygienistlinjen)

Utskottets hemställan bifölls med 259 röster mot 16 för motion 1112 av Lars Werner m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

17 § Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1981/82:18 Gemensamma frågor (prop. 1981/82:100)

Utskottets hemställan bifölls.

18 § Kammaren åtskildes kl. 22.03.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 128

Torsdagen den
22 april 1982

---

*Kommunal hög-
skoleutbildning,
m. m.*